

Тази неделя в [електронната библиотека](#) на [desebg.com](#) представям една книга, която осветлява механизмите, използвани от комунистическия режим за разправа с политическите противници – създаването на политическо „правосъдие“. В неговата основа е воденето на предварителните следствия по Сталински образец.

Книгата излиза през 1992 г. под заглавието **„Гувернантките на властта“** и е малко позната на широката читателска аудитория. Неин автор е ген.

Тодор Радулов,

началник на следствието в Държавна сигурност в периода 1965-1973 г. и зам.-началник на военния отдел в ЦК на БКП (1973-1989).

Книгата е едно от мемоарните издания в началото на прехода, в които бивши служители на репресивния апарат на БКП правят критична преоценка на работата на органите на МВР по време комунистическия режим. Дейност, която днес, 24 години след 10 ноември 1989 г., някои бивши служители на ДС и представители на БСП се опитват да представят като работа, свързана с националната сигурност или в името на България.

Тодор Радулов започва работа в следствието на Държавна сигурност през 1951 г. Това съвпада с периода, в който Вълко Червенков по подобие на Сталин налага култа към личността и свързаните с него репресии, насочени към „врага“ вътре в компартията.

Написано от Христо Христов
Неделя, 29 Декември 2013 14:35

Тъкмо е приключило следствието срещу най-голямата жертва на този епизод от режима на БКП – вицепремиерът и висш партийен функционер Трайчо Костов.

Като млад следовател Тодор Радулов се сблъсква с практиката, наложена в следствието на ДС – делата да се водят по системата на Вишински в СССР – със задължително изтръгване на самопризнание, което е определяно като „царицата на доказателствата”.

Зад този модел, прилаган през втората половина на 40-те и началото на 50-те години в България през миналия век стои дългата ръка на Сталин и неговият верен човек, начело на съветските тайни служби Лаврентий Берия. Смените на Тодор Радулов са едни от малкото източници, в които може да бъде открита информация за характера на това съветско вмешателство, в което в България са изфабрикувани десетки политически следствия за разправа с истински и въображаеми противници на комунистическата власт.

„Не е възможно да се намери оправдание за пагубната роля на житейската ни слабост да се осланяме на други, да се прекланяме пред чужденците. Най-пагубна за станалите извращения беше ролята на “съветниците” от антуража на Берия”, посочва Радулов, който още по едно от първите дела, по които досег – това срещу задържания партизански командир пред 9 септември 1944 г. и впоследствие служител в ДС Благой Пенев, се сблъсква с настървеността на съветските съветници следствиеният да бъде осъден на всяка цена. Това обаче не става, включително и благодарение на несломимото поведение на Пенев, разследван по един от периферните процеси след съдебния фарс срещу Тайчо Костов, по които са арестувани, инквизирани и разследвани по съветски тертип генералите от армията Славчо Трънски, Здравко Георгиев и Денчо Знеполски.

Тодор Радулов описва работата си по първото му поверено дело срещу полк. Никола Киров, зам.-началник на отдел „Военна промишленост” в Министерството на войната, един от обвинените по делото срещу българските оръжейници през 1948 г., начело на които е ген. Димитър Томов, началник на „Военна промишленост”, получил общо 19 присъди, от които 5 смъртни по измислено обвинение за вредителство-диверсионна дейност.

Написано от Христо Христов
Неделя, 29 Декември 2013 14:35

Става въпрос за същия Димитър Томов, член на офицерската група, която чрез Петър Вранчев поддържа връзка с ЦК на БКП и военната организация на компартията начило със Станке Димитров, Емил Марков, Добри Терпешев и др. Томов, тогава капитан, е овектът, който като дежурен в Министерството на войната посреща и пуска в сградата прожекторната група, обезоръжават охраната и така превземат министерството, в което заседава правителството, действа Генералния щаб на армията, министърът на войната и военното разузнаване. За тази му заслуга на 3 октомври 1944 г. Димитър Томов е награден с генералско звание и е назначен за началник на канцеларията на министъра на войната, а през януари 1945 г. по препоръка на ЦК е приет за член на БКП.

За разлика от повечето бивши кадри на ДС, които днес атакуват комисията по досиетата и искат затварянето на архивите, защото вредяло на националната сигурност на България, Тодор Радулов има смелостта да опише методите на ДС в миналото с истинското им лице:

„Бях чувал, че спрямо Трайчо Костов по време на разследването са прилагани методи и средства, заимствани от Гестапо и полицията. Говореше се за продължителни и изтощителни разпити, за т. нар. “въртележка”, когато няколко следователи се редуват в разпитите за един задържан, за държане прав с опрени на стената пръсти, за удари с пръчка по нежните части на тялото и пр.”

Следствието на Държавна сигурност – част от репресивната машина на БКП

Написано от Христо Христов
Неделя, 29 Декември 2013 14:35

Наивно вярващ в комунистическия идеал, той е един от малкото юристи в следствието, който се опитва да работи по закон. Един от ценните моменти, които той описва в книгата е случаят на бягство на двама лагеристи от [концлагера край Ловеч](#), и реакцията на няколко служители в следствието, сред които и неговата, които в крайна сметка доведат до закриването на лагера.

„Случи се в началото на 1962 г. Когато ми докладваха материалите за задържането на двама нарушители на границата – единия от София, , а другия от гр. Гоце Делчев, приех случая като нещо обикновено. Двама от следователите в отделението ги разпитваха и ми предадоха техните обяснения от около 100 печатни страници – беше трудно да приема за достоверно разказаното от тях. Трудно ми беше да допусна, че по това време, след априлския пленум и в годините на женевските споразумения, при големите декларации, че вървим към демокрация, в България може да се прилагат жестокости спрямо хора”, посочва Тодор Радулов. Той добавя:

„В показанията си разказваха ужасни неща за режима в лагера. Изграден бил по гестаповски образец – каменна кариера, на която работили от сутрин до вечер. Повечето лагерници били изтощени от непосилния труд до такава степен, че не успявали да изпълнят нормите. Тежко болни от изнурителния труд и лошите условия ги задължавали да работят извънредно да изпълнят нормата. Тези, които не се подчинявали или не можели да си изпълнят нормата ги предавали в ръцете на надзиратели – садисти, пребивали ги от бой, а които не издържали, просто изчезвали. Умрелите от побоищата ги завързвали в чували и ги захвърляли зад бараките, докато ги откарат с кола на лагера до остров Белене и ги изхвърляли в Дунава.”

Радулов докладвал случая на началника на следствието ген. Димитър Капитанов, който заедно със заместникът си Гатю Гатев, решили да не връщат задържаните в лагера, защото се опасявали, че ще ги убият и докладвали на най-високо място – на члена на ЦК на БКП Боян Българанов. С това на практика следователите се опълчили срещу най-близкия по това време до Живков и пряк отговорник за лагера край Ловеч ген. Мирчо Спасов, зам.-министър на вътрешните работи. В крайна сметка лагерът е закрит, но Живков успява да запази „златния си човек” Спасов.

Макар и малка по обем книгата на Тодор Радулов остава ценен източник за репресиите по времето на комунистическия режим и конкретно в следствието на ДС, които наследниците на БКП отдавна се опитват да посипят със забрава или с определения като „някои грешки” или „извращения”.

Тодор Радулов, “Гувернантките на властта”, ИК “Народно дело”, Варна, 1992 г., 160 страници.